

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Společnost pro studium neziskového sektoru o.s., Sídlo: Gorkého 60, 602 00 Brno, IČ: 27031977

Kancelář a adresa pro korespondenci: Vinařská 3, 603 00 Brno, tel.: +420 542 210 075, fax: +420 542 210 075, <http://www.e-cvns-projekt.cz>

V Ý Z K U M A L I D S K É Z D R O J E

ANOTACE SEMINÁŘŮ

JARNÍHO VZDĚLÁVACÍHO KURZU

9. 4. – 10. 4. 2010, 16. 4. – 17. 4. 2010

OBČANSKÁ SPOLEČNOST V MULTIDISCIPLINÁRNÍ PERSPEKTIVĚ

OBČANSKÁ SPOLEČNOST V HISTORICKO-FILOSOFICKÝCH SOUVISLOSTECH

Termín:

pátek 9. 4. 2010

Garant:

Doc. Mgr. Lukáš FASORA, Ph. D.

Vyučující:

Doc. Mgr. Lukáš Fasora, Ph. D., Mgr. Denisa Nečasová, Ph. D.

Metodologická výbava ke studiu občanské společnosti v moderních dějinách

Klíčové pojmy: stavovská a občanská společnost, spolek a jeho role v přechodu od stavovské k občanské společnosti, honorační a masová politika, totalitní a autoritářský režim, konzervatismus, liberalismu, socialismus z pohledu dějin 19 a 20. století

Metody a interpretační přístupy: kolektivní biogram, typologická metoda, metoda sondy; teorie her, etnosymbolismus aj.; interpretace vývoje občanské společnosti v evropské komparaci (DN + LF)

Proměny občanské společnosti 19. století

Specifika českých zemí s ohledem na národnostní situaci, hospodářský a sociální vývoj, vzájemné vazby české a německé společnosti s ohledem na občanský sektor, role místních samospráv při rozvoji občanské společnosti, pohnutky, mechanismy a druhy občanské angažovanosti (charitativní, kulturní, vzdělávací spolky atd.), sekularizace a občanská společnost. (LF)

Proměny občanského sektoru ve 20. století

Přednáška plynule navazuje na předchozí nástin problematiky v 19. století a zaměřuje se primárně na období 1914–1989. Kvantitativní i kvalitativní proměny občanského sektoru budou představeny v souvislosti s politickými událostmi daného období, které na ně měly zásadní vliv. Hlavní trendy lze spatřovat v procesu centralizace jednotlivých organizací do větších celků, politizaci spolkového života, pokusech o obnovení kontinuity po jejich násilném přerušení, fenoménu demokratického centralismu, rozporu mezi ideologickými proklamacemi státu a oficiální sebezprezentací organizací ve srovnání s konkrétní činností (hl. normalizace) apod. (DN)

Doporučená studijní literatura:

- Bahenská, Marie: *Počátky emancipace žen v Čechách. Dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století.* Praha, 2005.
- Barša, Pavel – Strmiska, Maxmilián: *Národní stát a etnický konflikt.* Brno 1999.
- Fasora, Lukáš – Hanuš, Jiří – Malíř, Jiří (eds.): *Člověk na Moravě 19. století².* Brno 2008.
- Fasora, Lukáš – Hanuš, Jiří – Malíř, Jiří – Vykoupil, Libor (eds.): *Člověk na Moravě v první polovině 20. století.* Brno 2006.
- Horská, Pavla: *Naše prababičky feministky.* Praha, 1999.
- Hroch, Miroslav: *Evropská národní hnutí v 19. století. Společenské předpoklady vzniku novodobých národů.* Praha, 1986.
- Hroch, Miroslav: *Na prahu národní existence. Touha a skutečnost.* Praha, 1999.
- Janák, Jan: *Příčiny vzniku předlitavské sociální správy.* Brno 1970.
- Janák, Jan - Hledíková, Zdeňka: *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945.* Praha 1989.
- Kaplan, Karel: *Pravda o Československu 1945-1948.* Praha 1990.
- Kladiwa, Pavel a kol.: *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska I. a II..* Ostrava, 2007-2009.
- Křen, Jan: *Konfliktní společenství: Češi a Němci 1780-1918.* Praha 1990.
- Lenderová, Milena: *K hříchu i modlitbě. Žena v minulém století.* Praha, 1999.
- Malíř, Jiří: *Od spolků k moderním politickým stranám.* Brno 1996.
- Urban, Otto: *Česká společnost 1848-1918.* Praha, 1982.

TEORIE OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI, SOCIÁLNÍCH Hnutí A POLITICKÉ PARTICIPACE

Termín:

sobota 10. 4. 2010

Garant:

Doc. PhDr. Ing. Ondřej Císař, Ph. D.

Vyučující:

Doc. PhDr. Ing. Ondřej Císař, Ph. D., Mgr. Jiří Navrátil, Mgr. Kateřina Vráblíková

Politická a sociální teorie občanské společnosti, sociálních hnutí a zájmových skupin – americká tradice

V tomto bloku bude představena „americká“ tradice výzkumu a analýzy sociálních hnutí a zájmových skupin – model politického procesu a teorie mobilizace zdrojů. Důraz bude kladen na představení jednotlivých teoretických konceptů, které poskytují prostředky empirické analýze soudobých aktérů politické mobilizace. Půjde především o strukturu politických příležitostí (McAdam, Tilly, Tarrow), zdroje a mobilizační struktury (McCarthy, Zald, Jenkins), rámování politických požadavků (Benford, Snow) a repertoár jednání (Tilly, Steinberg).

Politická a sociální teorie občanské společnosti a sociálních hnutí – evropská tradice

V tomto bloku budou představeny klíčové přístupy v tzv. evropské tradici výzkumu kolektivní mobilizace a občanské společnosti. Půjde zejména o úvod do politické teorie tzv. nových sociálních hnutí v podání J. Habermase, A. Melucciho a dalších, který bude následně ilustrován empirickými příklady. Dalším tématem bude obecný přehled klíčových proudů v politické teorii občanské společnosti (M. Kaldor), který bude uzavřen diskusí nad konceptem tzv. globální občanské společnosti (mj. v kontextu současného hnutí za globální spravedlnost).

Občanská angažovanost – pohled na občanskou společnost z hlediska jednotlivců

Tento blok se bude věnovat individuální úrovni sociální a politické participace občanů. Konkrétně budou představeny tři typy chápání členství ve skupinách občanské společnosti: 1) koncept sociálního kapitálu spojeného se sociální důvěrou 2) členství ve skupinách občanské společnosti jako „škola demokracie“ 3) organizace občanské společnosti jako „mobilizační“ agentury (Putnam, Stolle, Teorell, Norris). Tento blok se bude dále věnovat různým typům občanské angažovanosti a dotkne se otázky, zda v současnosti dochází k jejímu úpadku anebo k rozvoji nových forem participace. Pozornost bude věnována i systémovému efektu rozvoje občanské angažovanosti na celkové fungování demokracie.

Doporučená studijní literatura:

- Barša, Pavel a Ondřej Císař. 2004. *Levice v postrevoluční době: Občanská společnost a nová sociální hnutí v radikální politické teorii 20. století*. Brno: CDK.
- Císař, Ondřej. 2004. *Transnacionální politické sítě: Jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. Brno: IIPS.
- Císař, Ondřej. 2008. *Politický aktivismus v České republice. Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a evropeizace*. Brno: CDK.
- Cohen, Jean L. a Andrew Arato. 1995. *Civil Society and Political Theory*. Cambridge: MIT Press.
- Crossley, Nick. 2002. *Making Sense of Social Movements*. Buckingham: Open University Press.
- Ekiert, Grzegorz and Jan Kubik. 2001. *Rebellious Civil Society: Popular Protest and Democratic Consolidation in Poland, 1989-1993*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Habermas, Jürgen. 1987. *The Theory of Communicative Action, Volume II - Lifeworld and the System: A Critique of Functionalist Reason*. Boston: Beacon Press.
- Howard, Morje Marc. 2003. *The Weakness of Civil Society in Post-Communist Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaldor, Mary. 2003. *Global Civil Society: An Answer to War*. Cambridge: Polity Press, 2003.
- Melucci, Alberto. 1994. „A Strange Kind of Newness: What’s “New” in New Social Movements?“ In Laraña, E. Johnston, H. Gusfield, J. R. (eds.) *New Social Movements: From Ideology to Identity*. Philadelphia: Temple University Press, s. 101-130.
- Norris, Pippa. 2002. *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*. New York: Cambridge University Press.
- Putnam, Robert D. 1995. „Bowling Alone: America’s Declining Social Capital.“ *Journal of Democracy* 6 (1): 65–78.
- Tarrow, Sidney. 1998. *Power in Movement. Social Movements and Contentious Politics, 2nd edition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tilly, Charles and Sidney Tarrow. 2007. *Contentious Politics*. Boulder, London: Paradigm Publishers.
- Tilly, Charles. 2004. *Social Movements, 1768-2004*. Boulder, London: Paradigm Publishers.

PRÁVNÍ RÁMEC PRO NEZISKOVÝ SEKTOR A OBČANSKOU SPOLEČNOST

Termín:

pátek 16. 4. 2010

Garant:

JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.

Vyučující:

JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D., JUDr. Martin Škop, Ph.D.

Právně teoretický pohled na občanskou společnost a neziskový sektor

Základní právně filozofické otázky, právní základy pro vymezení postavení subjektů neziskové sféry, přehled souvisejících právních předpisů v České republice a obecněji v evropském kontextu; pojem veřejné prospěšnosti, vztah státu a neziskového sektoru apod.

Soukromoprávní aspekty nadačního práva v evropském kontextu

Aktuální právní zakotvení postavení nadací, nadačních fondů a obecně prospěšných společností v České republice, vývojové tendence aktuální problémy nadačního práva v evropském prostoru.

Soukromoprávní aspekty spolkového práva v evropském kontextu

Aktuální zakotvení právního postavení spolků v režimu zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v aktuálním znění, a dalších spolkových forem; vývojové tendence a aktuální problémy spolkového práva v evropském prostoru.

Doporučená studijní literatura:

Hurdík, J. - Telec, I.: *Zákon o nadacích a nadačních fondech*. Komentář, C.H.Beck Praha, 1998.

Hurdík, J.: *Právnícké osoby a jejich typologie*. Vyd. 1. Praha : C.H. Beck, 2003.

Ronovská, K.: *Soukromoprávní aspekty nadačního a spolkového práva v Česku, v Nizozemí a ve Švýcarsku*, MU Brno, 2004.

Ronovská, K.: *Spolkové a nadační právo*, MU Brno, 2008.

Ronovská, K.: *Tendence vývoje českého nadačního práva v rámci sjednocené Evropy*, MU Brno, 2009.

Telec, I.: *Spolkové právo*, C.H.Beck Praha, 1998.

EKONOMICKÉ POJETÍ NEZISKOVÉHO SEKTORU A NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Termín:

sobota 17. 4. 2010

Garant:

Ing. Vladimír Hyánek, Ph. D.

Vyučující:

Ing. Vladimír Hyánek, Ph. D., Ing. Marie Hladká, Ing. Zuzana Prouzová

Definování neziskové organizace a různá pojetí neziskovosti, informační zdroje o neziskových organizacích

Ekonomické přístupy k vymezení neziskové organizace a neziskových aktivit. Vzhledem k tomu, že i neziskové organizace se pohybují na trhu, byť někdy specifickém, je naším cílem vysvětlit, jak může neziskovost ovlivnit ekonomické chování NO, jak ji může limitovat či naopak, jak jí umožňuje využívat nástrojů, které for-profit firma využít nemůže. Samostatným tématem jsou potom informační zdroje poskytující ekonomické informace o NO.

Vztah státu a neziskových organizací, financování neziskových organizací

Vztahy státu a NO. Tyto vztahy pojednáváme především jako vztahy finanční; zejména jde o způsoby získávání prostředků na činnost z různých typů veřejných i soukromých zdrojů. Pro potřeby tohoto výukového bloku je akcent položen na financování veřejné, které do jisté míry odráží charakter veřejné politiky vůči neziskovému sektoru.

Účetní a daňová problematika

Třetí část prvního bloku je částí „technickou“. Představuje problematiku zdaňování a účetnictví, a to od principů, kterými se řídí specifický daňový a účetní režim NO, až po případové studie umožňující porozumět každodenním problémům, kterým musí NO při své činnosti v oblasti daní a účetnictví čelit.

Doporučená studijní literatura:

Brock, K.L. (Ed.): *Delicate dances :public policy and the nonprofit sector*. Montreal: School of Policy Studies, 2003. xi, 339 s. ISBN 0889119538.

Hladká, M., Šinkyříková, T.: *Dárcovství v očích veřejnosti*, 1. vyd. Brno: Společnost pro studium neziskového sektoru, 2009. 24 s. ISBN 978-80-904150-4-1

Powell, W.W., Steinberg, R. (Eds.): *The nonprofit sector : A research handbook*. 2nd ed. New Haven : Yale University Press, 2006. xi, 659 s. ISBN 9780300109030.

Rektořík, J.: *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. Druhé aktualizované vydání. Praha : Ekopress, s.r.o., 2007. 187 s. ISBN 978-80-86929-25-5.

Salamon, L. M., Anheier, H. K.: *Defining the nonprofit sector :a cross-national analysis*. 1. ed. Manchester : Manchester University Press, 1997. xiii, 526. ISBN 0-7190-4902-4.

Salamon, L. M., Flaherty, S. L. Q. *Nonprofit law: ten issues in search of resolution*. [Baltimore] : John Wiley and sons, 1996. 37 s. ISBN 1-886333-24-6.

Smith, D. H., Stebbins, R.A., Dover, M.A.: *A dictionary of nonprofit terms and concepts*. Bloomington : Indiana University Press, 2006. xvi, 337 s. ISBN 0253347831.

Škarabelová, S. (ed.): *Definice neziskového sektoru (Sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS)*. 1. vyd. Brno: CVNS, 2005, 52 s. ISBN 80-239-4057-0

Zhodnocení koncepce podpory rozvoje neziskového sektoru. Praha: Úřad vlády ČR, 2009. Dostupné na [www: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/koncepce-neziskoveho-sektoru/zhodnoceni-koncepce-pro-web.pdf](http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/koncepce-neziskoveho-sektoru/zhodnoceni-koncepce-pro-web.pdf).